

H32 - Særligt fokus dag 1-5 efter faring hos løsgående søer

Alle grisene dier hos soen

Hjælp so og grise godt i gang med diegivningen:

1. So og grise tilses individuelt mindst én gang dagligt af en medarbejder, som soen er fortrolig med.
2. Ammesøer og kuldudjævning gennemføres efter anbefalingerne i kassestier. Flyt færrest mulig grise.
3. Når pattegrisene skal håndteres, lukkes for pattegrisehulen på et tidspunkt, hvor alle grise ligger i hulen.
4. Vær opmærksom på soens beskyttende adfærd ved opgaver inde i stien. Gør altid soen opmærksom på din tilstedeværelse og vurder, om det er sikkert at træde ind til den.
5. Mærk stier op og notér på sokortet, hvor søerne er aggressive.
6. Gå kun ind i stien, hvis det er nødvendigt. Soen skal ligge så uforstyrret som muligt.
7. Vær opmærksom på soens sundhed, følg H15 omhyggeligt.

Utrivelig gris, der ligger ude ved yveret, selv om soen ikke giver die

Dårlig management medfører:

- Forøget pattegrisedødelighed i de første dage efter faring.
- Mange grise, der skal flyttes senere end dag 1 efter faring, hvilket fører til pattegrise, der ikke får mælk i nogle timer, flere pattekampe og urolige søer, der jager de tilsatte pattegrise.

H32 - Særligt fokus dag 1-5 efter faring hos løsgående søer

1.	Vær opmærksom på soens ædelyst og om soen lader grisene die, samt om grisene er rolige. Se om alle grise kommer til yveret, og om de får en patte. Syge eller halte grise skal behandles. Søer reagerer på de medarbejdere, der er i stalden, og derfor anbefales det, at det er samme person og samme rutiner efter faring som før faring. Fordi pattegrise hos løse søer tilbringer mere tid ude hos soen de første par dage, end pattegrise hos søer i kasses-tier, er det særligt vigtigt, at de får energi via mælken for at holde varmen.
2.	Løse farende søer får flere grise end de selv kan passe, så der skal kuldudjævnes og laves ammesøer. Flytningerne skal gennemføres, efter at grisene har fået råmælksantistoffer nok. Det betyder, at de skal være mindst 8 timer hos egen mor. Hver gang en gris flyttes til en ny so, kan der gå flere timer før den får mælk næste gang. Flyt så få grise som muligt, for den løse so kan bide efter ukendte grise eller flytte sig væk fra ukendte grise, der vil die. Svage grise bør flyttes til en opsamlingsso, uanset at der er gået mere end én dag siden faringen.
3.	Når pattegrisene skal fanges i stien hos soen, kan soen blive aggressiv. Hvis pattegrisene kan løftes ud af pattegrisehulen, vil soen sjældent opdage dette.
4.	Der er forskel på søer, og hvis en so overraskes af en medarbejder, vil den beskytte grisene og måske jage personen ud af stien. Når soen ved, at nogen vil ind i stien, kan man vurdere, hvordan soen reagerer. Hvis soen viser tegn på aggression ved hurtigt at komme hen til indgangen til stien og eventuelt advare med lyde, bør opgaven i stien udsættes til senere. Alternativt kan soen holdes i boks eller lukkes ud på inspektionsgangen, mens medarbejderne er i stien.
5.	Opmærkning af aggressive søer kan ske med en farvet plet i panden på soen eller med et plastrør på lågens håndtag og med en note på sokortet, så alle i stalden kan se, at soen er aggressiv. Umiddelbart efter faring bliver enkelte søer aggressive. Aggressiviteten falder, som dagene går efter faring, og er ikke en adfærd, der begrænser sig til løse diegivende søer. Men når en aggressiv so går løs i farestien, er medarbejderne ikke beskyttet mod skub og bid, som de er, når soen står i boks i farestien.
6.	Det er vigtigt, at søerne ikke stresses med unødige besøg i stien, ukendte rutiner eller støj i farestalden de første dage efter faring, hvor risikoen for klemning af pattegrisene er størst, når soen bevæger sig. Det er en god idé at snakke med dyrene, for at forberede dem på, at du er i nærheden, så soen ikke bliver skræmt af pludselig at se dig ved stien. Rutiner som kastration og jertildeling udføres efter dag 2.
7.	Syge og svækkede søer er en øget risikofaktor for klemning af pattegrisene. Hvis soen giver mindre mælk, og pattegrisene er sultne, vil de opholde sig mere i nærheden af soen og yveret. Hvis soen ruller eller lægger sig, vil flere pattegrise risikere at blive klemte. Det er vigtigt, at soen er frisk og er opmærksom på sine pattegrise.